JAARVERSLAG

2009

RAAD VOOR DIERENAANGELEGENHEDEN

DE RAAD VOOR DIERENAANGELEGENHEDEN IS EEN RAAD VAN DESKUNDIGEN, DIE DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT ADVISEERT OVER VRAAGSTUKKEN BETREFFENDE DIERENWELZIJN EN DIERGEZONDHEID. DE RAAD BASEERT ZICH DAARBIJ OP DE MEEST RECENTE WETENSCHAPPELIJKE, MAATSCHAPPELIJKE EN ETHISCHE ONTWIKKELINGEN.

In memoriam

Prof. Dr. Cees Wensing (15 februari 1938 – 13 mei 2009)
Voorzitter van de Raad voor Dierenaangelegenheden 2001-2006

1. VAN DE VOORZITTER 4

2. VAN DE FORUMVOORZITTERS 6
2.1 Forum: de rol van de dierenarts voor het algemeen belang 6
2.2. Forum: rollen en verantwoordelijkheden in dierenwelzijn en diergezondheid 7
2.3 Forum: meldpunt erfelijke gebreken 7

3. VAN DE SECRETARIS 8

4. MISSION STATEMENT, VISIE EN DOELSTELLINGEN 11
4.1 Mission statement 11
4.2 Visie 11
4.3 Doelstellingen 11

5. WEBSITE 14

6. EUROFAWC 15

7. DE RAAD 16
7.1 Vertrekkende leden 16
7.2 Samenstelling Raad in 2009 16

8 HET RDA-TEAM 19

1. VAN DE VOORZITTER

Het werkjaar 2009 van de Raad voor Dierenaangelegenheden begon al op 1 december 2008. Op die datum kwam de Raad voor het eerst voltallig in zijn nieuwe samenstelling bijeen om kennis te maken, nieuwe werkwijzen vast te stellen en om zijn eerste adviesvragen in ontvangst te nemen. Directeur-generaal Annemie Burger verstrekte deze namens minister Gerda Verburg de aan Raad, waarna de inhoudelijke werkzaamheden van start konden gaan.

In 2009 boog de Raad zich over drie vraagstukken. Allereerst over de positie van de dierenarts en zijn rol voor het algemeen belang. Dit is geen nieuw vraagstuk, maar de dilemma's rondom de positie van de dierenarts werden wel steeds duidelijker. De Raad hoopt met zijn zienswijze *Zichtbaar Beter* te kunnen bijdragen aan structurele oplossingen. In paragraaf 2.1 van dit jaarverslag geeft forumvoorzitter prof. dr. Frans van Knapen een nadere toelichting op de inhoud van het rapport en de totstandkoming ervan. Op het moment van het schrijven van dit jaarverslag heeft de minister bekend gemaakt dat zij een beleid wil inzetten dat aansluit bij de belangrijkste aanbevelingen van de Raad: met een focus op transparantie, kwaliteitsborging en passender strafmaat.

Na de vraag over de positie van de dierenartsen vroeg de minister de Raad ook om zijn visie over de rollen en de verantwoordelijkheden met betrekking tot het welzijn en de gezondheid van gehouden dieren. Deze zeer fundamentele adviesvraag heeft de Raad de nodige hoofdbrekens gekost, maar we zijn zeer trots op het resultaat. Ik ben er van overtuigd dat op basis van dit denkkader en de daaruit volgende aanbevelingen de manier waarop wij met dieren omgaan toekomstbestendig vormgegeven kan worden. De 47 aanbevelingen die de Raad formuleerde zijn overigens niet alleen aan het adres van de overheid: ook de dierhouder en alle andere betrokken partijen dienen hun verantwoordelijkheden te nemen en hun rollen dienaangaande te vervullen. Ik nodig een ieder dan ook van harte uit om dit rapport te bestuderen en om de adviezen ter harte te nemen. Prof. mr. Annelies Freriks was de voorzitter van dit Forum en geeft in paragraaf 2.2. een nadere toelichting op de totstandkoming van deze zienswijze.

Tot besluit heeft een derde Forum zich gebogen over een 'erfenis' van de oude RDA. In het recente verleden heeft het Forum Welzijn Gezelschapsdieren onder de Raad geressorteerd. Dit Forum schreef onder andere het Actieplan Welzijn Gezelschapsdieren (te vinden op de RDA-website). Eén van de acties uit dit plan was de verkenning naar het nut van en de mogelijkheden voor een veterinair meldpunt voor erfelijke gebreken bij gezelschapsdieren. Eind 2009 was het rapport van de Raad hierover in de afrondende fase. Prof. dr. Freek van Sluijs was de voorzitter van het dit Forum en geeft in paragraaf 2.3. een nadere toelichting.

Eind 2009 kreeg de Raad een tweetal nieuwe adviesvragen van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit voorgelegd. Zij vraagt de Raad om zijn zienswijze inzake grondhoudingen en opvattingen over dieren en de betekenis van dit inzicht voor het dierbeleid en om zijn visie over de vraag in hoeverre de overheid een verantwoordelijkheid en taak heeft om in te spelen op de ontwikkelingen in de fokkerij van landbouw- en gezelschapsdieren. Beide vraagstukken zijn in behandeling genomen en wij verwachten onze zienswijzen medio 2010 op te kunnen leveren. De verkenning naar het veterinaire meldpunt voor erfelijke gebreken zal worden opgenomen in de zienswijze over de fokkerij.

Afsluitend werd Nederland in 2009 geconfronteerd met de bestrijdingscampagne in het kader van de Q-koorts bij geiten en schapen. Zoals gebruikelijk bij een dergelijke bestrijdingscampagne waarbij dieren geruimd worden, werd een

commissie in het leven geroepen die toezicht moest houden op het dierenwelzijn gedurende de ruimingen. Een dergelijke commissie wordt traditiegetrouw voorgezeten door de voorzitter van de RDA. Ik heb mij, bijgestaan door prof. dr. Frauke Ohl, van deze taak gekweten. Het is een hard gelag voor alle betrokkenen en ik spreek hierbij mijn respect en waardering uit voor de veehouders, dierenartsen en andere betrokkenen die bij deze moeilijke werkzaamheden toch nooit het welzijn van de dieren uit het oog hebben verloren.

Prof. dr. Henk Vaarkamp,
voorzitter Raad voor Dierenaangelegenheden

2. VAN DE FORUMVOORZITTERS

2.1 FORUM: DE ROL VAN DE DIERENARTS VOOR HET ALGEMEEN BELANG

Prof. dr. Frans van Knapen

De maatschappij verandert snel en verwacht dat dienstverlenende beroepsgroepen zich in eenzelfde tempo aanpassen. Met enige vertraging lukt dat meestal wel. “Dierenartsen maken alléén zieke dieren beter”, mag dan een huidig tijdsbeeld zijn, niets is minder waar. Dierenartsen spelen een belangrijke rol, van oudsher, bij het bewaken van dierwelzijn, voedselveiligheid en volksgezondheid. Dat is nu niet minder dan in de tijd van Vlimmen, maar het is veel minder zichtbaar geworden voor het publiek, maatschappelijke organisaties en de politiek. Dat verwijt moet de veterinaire beroepsgroep zelf gemaakt worden, al is dat lastig toegeven.

In de huidige tijd met sterke internationale (EU)afspraken, grootschalige dierlijke productie, export belangen en veranderde normen op het gebied van dierwelzijn en milieuhygiëne werd het tijd om de maatschappelijke positie van die dierenarts onder de loep te nemen. Een open discussie hierover met (RDA breed) deskundigen afkomstig uit verschillende stakeholderorganisaties was de eerste stap. Geïllustreerd werd dat diergeneeskunde sedert de oprichting van de eerste hogeschool (1821) voortdurend aangepast werd aan de eisen van de samenleving (voordracht prof. dr. Peter Koolmees) en dat die voortdurende interactie ook niet zal ophouden te bestaan.

Een belangrijk discussiepunt betrof de onafhankelijkheid van de dierenarts ten opzichte van zijn klanten in combinatie met zijn verantwoordelijkheid naar de samenleving en zijn eigen geweten. Voorwaar lastige materie die in de eerste twee bijeenkomsten van het Forum dan ook voor de nodige commotie zorgde. De oplossing leek te liggen in een beschouwing vanuit een abstractie niveau hoger en een historisch perspectief. In een conceptzienswijze opgesteld door een beperkt aantal forumleden, met inbreng van allen, ontstond een bruikbaar discussiestuk dat in volgende vergaderingen en in een breed gedragen horizontale toetsing door de gehele Raad uiteindelijk werd onderschreven. Een grondige analyse van de huidige maatschappelijke positie van dierenartsen leidde ertoe dat gezondheid en welzijn van de mens het leidend motief zijn, óók voor de diergeneeskunde.

Collectieve zorg en collectieve preventie bij mens en dier vraagt om een andere insteek en bijbehorende opleiding dan de individuele gezondheidszorg van de zieke mens of het zieke dier. De maatschappelijke rol van de dierenarts in beide doelrichtingen voor de 21ste eeuw is in de zienswijze neergelegd en van oplossingsrichtingen voorzien om daar daadwerkelijk te komen. Dit heeft enorme consequenties voor de veterinaire beroepsgroep en zal niet van de ene op de andere dag kunnen worden doorgevoerd. Systemische aanpassingen vragen om goede voorbereiding. De maatschappij vraagt om transparantie, kwaliteitssystemen en certificering. Dit betekent een transparante werkomgeving met heldere werkafspraken en loskoppeling van individuele verkoop van geneesmiddelen van inkomen.

De schriftelijke reacties vanuit de Raad waren heftig genoeg om nog een extra werkbijeenkomst van het Forum te beleggen. De voorzitter heeft ook een beperkt aantal keren bilateraal overleg gevoerd om een en ander toe te lichten. Omdat het een eerste Forum onder de nieuwe paraplu van de RDA betrof moesten ook wat kleine schoonheidsfoutjes in de procesgang worden erkend en alsnog worden doorgevoerd. Voorbeeld: maak telkens duidelijk na een toetsingsronde wat wel of niet is gedaan met de toegezonden suggesties of reacties. Dit geldt des te meer als

het Forum vasthoudt aan de oorspronkelijke versie. De eindversie was gereed in mei, zoals afgesproken.

2.2. FORUM: ROLLEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN IN DIERENWELZIJN EN DIERGEZONDHEID

Prof. mr. Annelies Freriks

De eerste vergadering van het Forum vond plaats op 8 januari 2009 en bijna een jaar later werd de zienswijze *Verantwoord houden; wie is verantwoordelijk voor het welzijn en de gezondheid van gehouden dieren?* vastgesteld en toegezonden aan de minister van LNV. Van aanvang af is het Forum zich zeer bewust geweest van het principiële karakter van de vraagstelling. Dat betekende niet alleen dat er meer vergaderingen dan voorzien nodig waren om tot een door het Forum gedragen document te komen, maar ook dat onderweg vraagpunten werden teruggepakt en nog eens onder de loep werden genomen. Meermaals is daarbij aan de orde gekomen dat goede beantwoording van de vraagstelling niet alleen vraagt om visie op de toekomstige invulling van rollen en verantwoordelijkheden, maar ook om specifieke kennis over de huidige situatie. Het is een reële vraag of de Raad voor het tijdrovende onderzoek dat nodig is om informatie van deze aard en omvang te genereren, niet zou moeten beschikken over middelen om vragen bij derden uit te zetten. De omvang van de werkzaamheden was voor het bureau van de Raad maar ook voor de forumleden aanzienlijk. De zienswijze heeft tweemaal een horizontale toets doorlopen. Terugkijkend kwam de eerste toets te vroeg in het proces van totstandkoming. De eerste horizontale toets leverde echter waardevolle inzichten op die behulpzaam waren in het verdere denkproces. De samenwerking binnen het Forum heeft laten zien dat een denkproces over fundamentele vraagstukken, de rijping van gedachten en het uitlijnen van een forumstandpunt tijd kost en de tijd die ervoor wordt genomen ook tot waardevolle resultaten in de definitieve zienswijze heeft geleid. Een proces van zoeken en vinden dat tot een zienswijze heeft geleid waarmee de Raad een goed handvat voor verdere standpuntbepaling over de verantwoordelijkheden en rollen hoopt te hebben aangereikt.

2.3 FORUM: MELDPUNT ERFELIJKE GEBREKEN

Prof. dr. Freek van Sluijs

Het Forum Meldpunt Erfelijke Gebreken heeft een lange voorgeschiedenis. De opdracht om over een dergelijk meldpunt te adviseren komt voort uit het Forum Welzijn Gezelschapsdieren, dat in maart 2006 het RDA-rapport ‘Gedeelde zorg’ samenstelde. In dit rapport wordt voorgesteld om een veterinair meldpunt erfelijke gebreken op te richten. De zienswijze van het (nieuwe) Forum ‘meldpunt erfelijke gebreken’ bouwt voort op wat er in het rapport ‘Gedeelde zorg’ is geschreven over de (internationale) handel in gezelschapsdieren. Aan dit aspect werd in de zienswijze geen nadere aandacht besteed, maar bij de horizontale toetsing gaven verscheidene leden aan dit als een gemis te beschouwen. Het Forum heeft daarop een aanvulling geschreven waarin een aantal beperkingen worden geschetst voor de (grensoverschrijdende) aanpak van erfelijke gebreken bij dieren. Dit betreft o.a. de (on)mogelijkheid om in het buitenland vastgelegde rasstandaarden vanuit Nederland te wijzigen en het economisch nadeel dat Nederlandse fokkers kunnen ondervinden als er in Nederland eenzijdig beperkende maatregelen worden genomen.
Met deze aanvulling is de zienswijze afgerond, maar het blijft een product dat binnen de werkwijze van de Raad ‘nieuwe stijl’ een beetje uit de toon valt omdat de minister niet specifiek om deze zienswijze heeft gevraagd. De zienswijze wordt daarom niet apart gepubliceerd, maar zal deel uitmaken van een nieuwe zienswijze die het brede terrein van de fokkerij beslaat.

3. VAN DE SECRETARIS

Het jaar 2009 kenmerkte zich door het zoeken naar effectieve nieuwe werkwijzen, zowel voor de Raad als binnen het RDA-team. Zo wordt in de opstartfase van een zienswijze tegenwoordig veel voorwerk (zoals research) verricht door het RDA-team. Daarnaast is de samenwerking met de medewerkers van LNV verder geïntensiveerd. Het invoeren van een nieuw financieel administratieprogramma heeft gevolgen gehad voor de RDA. Tot slot namen we aan het einde van 2009 afscheid van onze adjunct-secretaris.

3.1 ELEKTRONISCH COMMUNICEREN

We hebben er bij de restyling van de RDA voor gekozen om zoveel mogelijk gebruik te maken van elektronische communicatiemiddelen. Vragen aan de raadsleden worden zo veel mogelijk per mail gesteld, projectplannen en conceptrapporten worden via mailrondes ter beoordeling aan de raadsleden voorgelegd en relevante achtergrondinformatie wordt eveneens per mail naar de raadsleden verstuurd.

Op deze manier is het gemakkelijk om grote hoeveelheden informatie te verspreiden. De praktijk leert dat de volgende flessenhals ligt bij het verwerken van de informatie. Dat betekent dat de verantwoordelijkheid bij het RDA-team ligt om zo goed mogelijk te onderscheiden welke informatie wel en niet relevant is. De relevante informatie dient vervolgens aan de raadsleden te worden aangeboden.

Om goed te kunnen screenen moet het RDA-team bovengemiddeld goed geïnformeerd zijn. Wij lezen dan ook elk rapport dat enigszins relevant lijkt en zijn bovendien geabonneerd op ca. 30 elektronische nieuwsbrieven en 20 RSS-nieuwsabonnementen. De informatie vanuit de parlementaire hoek wordt zorgvuldig gevolgd. Via een netwerk van persoonlijke contacten wordt de nodige informatie verzameld om een en ander in een goed kader te kunnen plaatsen.

Op verzoek van raads- en forumleden probeert het RDA-team de relevante informatie zoveel mogelijk in een compact formaat aan te bieden. Veel rapporten hebben al een heel goede (management)samenvatting, maar waar nodig worden door het RDA-team samenvattingen gemaakt.

Wij proberen de informatie naar de raadsleden zoveel mogelijk te stroomlijnen. Dat neemt niet weg dat het in de opstartfase van een Forum onvermijdelijk is dat de forumleden grote hoeveelheden achtergrondinformatie krijgen aangeboden om zich zo goed mogelijk op de inhoudelijke forumwerkzaamheden te kunnen voorbereiden.

In zijn dagelijkse werk streeft het RDA-team naar een ‘papierloze kantooromgeving’. Zo worden stukken alleen afgedrukt als het echt noodzakelijk is. Het feit dat alle LNV-vergaderruimten voorzien zijn van computerapparatuur en het feit dat de dichtstbijzijnde printer twee gangen en vier deuren verderop staat, dragen daar ook aan bij.

3.2 FORA ONDERSTEUNEN

Doordat de inhoudelijke werkzaamheden voortaan vooral in de fora plaatsvinden is de focus van het merendeel van de ondersteunende werkzaamheden verschoven. Daarbij komt dat de Raad zich strikter dan voorheen committeert aan een vooraf overeengekomen opleverdatum. De ervaring leert dat dit betekent dat bijvoorbeeld forumvergaderingen het liefst minimaal een half jaar vooruit gepland moeten

worden. We hebben geleerd dat onze raadsleden zo druk bezet zijn dat het over het algemeen twee maanden duurt voordat een Forum voor het eerst bijeen kan komen.

Naast de organisatorische ondersteuning verzorgt het RDA-team ook de inhoudelijke ondersteuning van de fora. In de voorbereidende fase wordt op basis van interviews met enkele raadsleden met specifieke expertise en feedback uit de Raad een startdocument voor het Forum opgesteld. Een startdocument bevat onder andere een inventarisatie van de voorhanden zijnde kennis en de kennislacunes, de voetangels en klemmen van het voorliggende vraagstuk en de 'reeds betreden paden'. Gedurende de werkzaamheden van het Forum zorgt het RDA-team voor het verzamelen en bundelen van kennis over het vraagstuk en worden er, indien nodig, tussenrapporten geschreven die het Forum kunnen helpen bij het opstellen van de zienswijze.

3.3 PARTICIPATIE VAN DE RAADSLEDEN

In een adviestraject worden alle raadsleden gevraagd om mee te denken over de vraagstelling, over de samenstelling van het Forum en over de inhoud van het uiteindelijke rapport. Hiertoe wordt in de beginfase een projectvoorstel voor becommentariëring aan de raadsleden toegestuurd (per e-mail). In de eindfase wordt de conceptzienswijze zoals geformuleerd door het Forum voor een zgn. Horizontale Toetsing aan alle raadsleden voorgelegd – ook weer per e-mail. Aan de hand van de *feedback* van de raadsleden wordt de uiteindelijke zienswijze vastgesteld.

3.4 PARTICIPATIE VAN DE FORUMLEDEN

Het streven is om de forumvergaderingen zoveel mogelijk te benutten voor debat en gezamenlijke standpuntvorming. Dat betekent dat veel van de informatie-uitwisseling in een Forum via de e-mail plaatsvindt. Persoonlijke standpunten kunnen eveneens op die manier worden gedeeld.

In 2009 hebben we gezocht naar de juiste balans tussen de werkzaamheden voor de forumleden en de werkzaamheden voor de secretariële ondersteuning. Vooral het penvoerderschap is een voortdurend punt van overweging. Er zijn goede ervaringen opgedaan met de werkwijze waar forumleden onderdelen van de zienswijze voor hun rekening namen en waarbij de forumsecretaris het uiteindelijk verwerkte tot één geheel. Dit vraagt wel een behoorlijke tijdsinvestering van de forumleden. In de praktijk wisselt het sterk per forumlid hoeveel tijd men daarvoor kan vrijmaken.

3.5 CONTACT MET DE OPDRACHTGEVER

De Raad beperkt zich vooralsnog tot het uitbrengen van zienswijzen op verzoek van de minister van LNV. De adviesvragen van de minister worden veelal voorbereid door de ambtelijke lijn van LNV. Het opdrachtgeverschap wordt in de praktijk gedelegeerd aan ambtenaren van de Directie Voedsel, Dier en Consument van het Ministerie van LNV.

In 2009 is de samenwerking met de medewerkers van het ministerie geïntensiveerd. De RDA en LNV hebben hun rol als opdrachtnemer respectievelijk opdrachtgever verdiept. De verhuizing van het RDA-team van een dependance naar het hoofdgebouw van LNV heeft er voor gezorgd dat men elkaar over en weer veel gemakkelijker weet te vinden.

In de beginfase van een vraagstuk wordt er constructief en kritisch gewerkt aan de precieze formulering van de vraag. Daarvoor worden bijvoorbeeld enkele raadsleden

met specifieke kennis over het onderwerp door het RDA-team geïnterviewd. De hieruit verkregen informatie wordt samen met de informatie die raadsleden per mail aanleveren en samen met de kennis die bij het RDA-team voorhanden is, gebruikt om de vraagstelling in overleg met de gedelegeerde opdrachtgever aan te scherpen. Na dit samenspel met de RDA is het uiteindelijk LNV (i.c. de minister) die de vraagstelling formuleert.

In het vervolgtraject vinden regelmatig voortgangsgesprekken met de gedelegeerde opdrachtgevers plaats. In de eindfase worden afspraken gemaakt over hoe en wanneer de zienswijze openbaar gemaakt wordt. LNV heeft – na de vraagformulering – geen enkele invloed meer op de inhoud van de zienswijze, maar we willen er wel graag voor zorgen dat de minister van LNV goed voorbereid is op de openbaarmaking van het uiteindelijke rapport. Dit draagt bij aan de benutting van de zienswijzen van de Raad.

3.6 FINANCIËLE ADMINISTRATIE

Naast de secretariële ondersteuning verzorgt het RDA-team ook de eerste fase van de financiële ondersteuning van de Raad. De afhandeling van de betalingen vindt uiteindelijk plaats door het financieel dienstencentrum (FDC) van het ministerie van LNV. Dit FDC is eind 2008 overgegaan naar een nieuw financieel administratieprogramma. Bij ingebruikname bleek het systeem een aantal kinderziektes te hebben. Daardoor zijn de raadsleden voor het eerst pas medio 2009 uitbetaald. Na een moeizaam derde kwartaal leek het eind 2009 steeds beter te gaan. Complicerende factor hierbij was dat ook de rapportagemodules van het systeem haperden, waardoor het lang niet duidelijk is geweest of en wanneer betalingen uitgevoerd waren. Een en ander heeft een onevenredig zware belasting voor het RDA-team opgeleverd. We hebben inmiddels een goede formule gevonden waardoor raadsleden sneller dan voorheen uitbetaald worden. Voor zover de rapportagemogelijkheden het toelaten schatten we in dat we ruim binnen het budget voor dit jaar zijn gebleven. Voor 2010 verwachten we het gehele budget te benutten.

4. MISSION STATEMENT, VISIE EN DOELSTELLINGEN

Het mission statement is een verkorte weergave van de samenstelling en werkwijze van de Raad: wie is de Raad en wat doet de Raad. De visie omschrijft de ambitie van de Raad en geeft daarmee richting aan de werkzaamheden van de Raad. De visie is in 2008 tot stand gekomen in samenspraak met de opdrachtgever van de Raad, het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Uit de visie volgen de doelstellingen, die focus geven aan de dagelijkse activiteiten van de Raad. De doelstellingen zijn zoveel mogelijk SMART geformuleerd.

4.1 MISSION STATEMENT

De Raad voor Dierenaangelegenheden is een raad van deskundigen die de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit adviseert over vraagstukken betreffende dierenwelzijn en diergezondheid. De Raad baseert zich daarbij op de meest recente wetenschappelijke, maatschappelijke en ethische ontwikkelingen.

Het mission statement bleef in 2009 ongewijzigd van kracht.

4.2 VISIE

De Raad voor Dierenaangelegenheden is een onafhankelijke en deskundige autoriteit op het gebied van dierenwelzijn en diergezondheid. De zienswijzen van de Raad zijn ondersteunend voor (het beleid van) de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en daardoor voor de (Nederlandse) samenleving.

De visie bleef in 2009 ongewijzigd van kracht.

4.3 DOELSTELLINGEN

In 2008 formuleerde de Raad een zestal doelstellingen. Deze doelstellingen zijn grotendeels gehaald, voor een aantal doelstellingen is de beoogde realisatiedatum aangepast.

Doelstelling 1

Eind 2008 is de Raad in zijn nieuwe samenstelling benoemd en aan het werk.

> **Resultaat t.o.v. doelstelling 1**
> Op 1 december 2008 kwam de Raad voor het eerst in zijn nieuwe samenstelling bijeen. Aansluitend begon de Raad met zijn inhoudelijke werkzaamheden.

Doelstelling 2

In 2009 brengt de Raad vijf adviezen uit waarvan er nu al drie vraagstellingen door het Ministerie van LNV geformuleerd zijn.

> **Resultaat t.o.v. doelstelling 2**
> De Raad richt zich voornamelijk op multidisciplinaire vraagstukken op het gebied van dierenwelzijn en diergezondheid. In de vergadering van 1 december 2008 legde Directeur-generaal Annemie Burger, namens de minister van LNV, de Raad ‘nieuwe stijl’ de eerste drie adviesvragen voor. Er werd verzocht om zienswijzen over de positie van de dierenarts en zijn rol voor het algemeen belang; over de rollen en verantwoordelijkheden ten aanzien van dierenwelzijn en diergezondheid; en over de demografische ontwikkelingen in de Nederlandse maatschappij en de invloed daarvan op

dierenwelzijn en diergezondheid. Het vraagstuk over de rol van de dierenarts is een toegepast vraagstuk, de vragen over rollen en verantwoordelijkheden en de verkenning van demografische ontwikkelingen hebben echter een meer fundamenteel karakter.

Doelstelling 3
In 2009 legt het Ministerie van LNV zich extra toe op goed opdrachtgeverschap, conform de adviezen uit de evaluatie 2007-08: de Raad wordt actief ingezet bij vraagstukken op het gebied van dierenwelzijn en diergezondheid.

Resultaat t.o.v. doelstelling 3
In het afgelopen decennium was de relatie van de Raad met het ministerie langzaamaan minder intensief geworden. De externe evaluatie van 2008 bracht duidelijk aan het licht dat de adviezen niet vanzelfsprekend als een instrument ten behoeve van de beleidsontwikkeling bij LNV gezien werden. In de restyling van de RDA is hier zeer veel aandacht aan besteed. De veranderingen die de Raad heeft doorgevoerd zijn op directeurs- en DG-niveau genoegzaam bekend. De beleidsmedewerkers en beleidscoördinatoren zijn in 2009 in een zgn. lunchlezing bijgepraat over de evaluatie, de veranderingen en de nieuwe doelstellingen van de Raad. De ontwikkelingen op het gebied van de samenwerking met de ambtelijke top en met de Directie Voedsel, Dier en Consument van het ministerie van LNV (waar het gedelegeerde opdrachtgeverschap voor de eerste adviesvragen belegd was) zijn bemoedigend. Uiteindelijk zal de waarde van de vernieuwde RDA pas echt afgemeten kunnen worden aan de kwaliteit van zijn adviezen. We nemen deze doelstelling daarom mee naar het jaar 2010.

Doelstelling 4
Medio 2009 zijn de Raad en het RDA-team duidelijk gepositioneerd in de (vernieuwde) LNV-organisatiestructuur.

Resultaat t.o.v. doelstelling 4
Om meer duidelijkheid over de verschillende rollen te scheppen en de onafhankelijkheid van de Raad te onderstrepen zijn de adviseurzetels voor vertegenwoordigers van LNV en VWA in de Raad opgeheven. Overleg tussen het ministerie en de Raad verloopt uitsluitend nog via de voorzitter en het RDA-team. In de dagelijkse praktijk weten de medewerkers van LNV en het RDA-team elkaar steeds sneller en beter te vinden. Het feit dat het RDA-team tegenwoordig weer in het hoofdgebouw van LNV is gehuisvest draagt hier zeker aan bij. De werkrelaties met de Directeur Generaal, Directeuren, MT-leden en overige beleidsmedewerkers zijn aanmerkelijk verbeterd en worden als prettig ervaren.

Doelstelling 5
Eind 2009 wordt de samenwerking tussen het ministerie van LNV en de Raad intern geëvalueerd.

Resultaat t.o.v. doelstelling 5
Het evaluatiegesprek vond op 29 oktober 2009 plaats met de directeur Voedsel, Dier en Consument van het ministerie van LNV. Over het algemeen waren de bevindingen positief. Enkele verbeterpunten werden geformuleerd.

Doelstelling 6
Begin 2010 is de Raad een herkend instrument ten behoeve van de beleidsontwikkeling bij LNV.

Resultaat t.o.v. doelstelling 6
Er zijn in 2009 twee adviezen door de Raad uitgebracht. Dit zijn er te weinig om nu al te kunnen zeggen dat de Raad een herkend instrument is ten

behoeve van de beleidsontwikkeling van LNV. De uitwerking van de uitgebrachte adviezen intern binnen LNV en extern worden door het RDA-team nauw gevolgd om te weten welk gewicht eraan toegekend wordt. Deze doelstelling wordt, samen met doelstelling 3, meegenomen naar 2010.

5. WEBSITE

De RDA is een deskundigenraad ten behoeve van de minister van LNV, en tegelijk inhoudelijk strikt onafhankelijk. Zo worden de zienswijzen van de Raad altijd openbaar gemaakt, veelal door publicatie op onze website, www.RDA.nl. Daarnaast heeft de RDA zijn eigen pers- en communicatiebeleid, onafhankelijk van het ministerie van LNV. De Raad kan eigen persberichten uitbrengen en alle mediacontacten worden door de secretaris gecoördineerd.

Wanneer een nieuw rapport op de website geplaatst wordt melden wij dat ook in onze nieuwsbrief. Via de website kan iedereen zich daarvoor aanmelden. Naast alle adviezen die de Raad sinds 1995 uitbracht, geeft de website ook informatie over de samenstelling en werkwijzen van de Raad en het RDA-team. Via een webformulier kunnen belangstellende lezers reacties op gepubliceerde adviezen geven, of vragen aan de Raad stellen. Uit de vragen die aan de Raad gesteld worden blijkt dat men ons als vraagbaak voor alle diergerelateerde onderwerpen ziet.

Op termijn willen we de website interactiever maken. Op die manier hopen we een extra informatiekanaal te creëren, waarmee we kunnen monitoren welke onderwerpen op het gebied van dierenwelzijn en diergezondheid in de maatschappij belangrijk gevonden worden. De eerste stap in dit proces is het vergroten van de bekendheid van de website. Uit de bezoekersstatistieken blijkt dat ruim 50% van de bezoekers de website rechtstreeks weet te vinden en dat ca. 25% ons opzoekt via zoekmachines zoals Google. Om de vindbaarheid van de website te verbeteren is het onder andere van belang dat zoveel mogelijk andere websites een link naar www.RDA.nl hebben. Daartoe hebben we gevraagd of op de websites van de overheid (o.a. LNV, VWA en Postbus 51) en van de organisaties waar de raadsleden werkzaam zijn een link naar de Raad voor Dierenaangelegenheden geplaatst kon worden. De respons was overwegend positief.

Tot slot enkele ***bezoekersstatistieken*** voor het jaar 2009:

Aantallen bezoekers:

- Gehele jaar: 4.650 waarvan 3.642 zgn. unieke bezoekers
- Gemiddeld per dag: 12,75
- Pieken: Week 7 – 13 juni: 326 bezoeken/week
  Week 28 juni – 4 juli: 293 bezoeken/week
  Deze piekperioden zijn waarschijnlijk gerelateerd aan de publicatie van het rapport Zichtbaar Beter, over de rol van de dierenarts, en de publiciteit die daar aan werd gegeven op o.a. de KNMvD website.
- Ca. 13% van de bezoeken komt van het agronetwerk van het ministerie van LNV.

Bezoekersgedrag:

- 53% van de bezoekers weet ons rechtstreeks te vinden, 27% komt via een zoekmachine binnen en 20% via verwijzingen op andere websites.
- De meeste bezoeken vinden plaats op doordeweekse dagen. Op zaterdag en zondag worden er gemiddeld 0 – 3 bezoekers geregistreerd.
- De gemiddelde bezoektijd is 2 minuten. In die tijd worden 3 pagina's bekeken.
- In totaal is er 13.955 keer een pagina van de RDA-website bekeken.
- Van deze zgn. pageviews zijn er 3.846 voor de startpagina, 2.156 voor de adviezenpagina, 1.359 voor de werkwijzen en 948 voor de samenstelling.

6. EUROFAWC

De Raad voor Dierenaangelegenheden neemt deel aan het Europese Forum voor Dierenwelzijnsraden (EuroFAWC[1]).

In 1996 heeft de toenmalige voorzitter van de Britse Farm Animal Welfare Council, Sir Colin Spedding, het initiatief genomen om te komen tot een Europees Forum voor dierenwelzijnsraden. Dat resulteerde in een eerste bijeenkomst in Berlijn in 2004. In 2007 volgde een bijeenkomst in Brussel en in 2008 te Praag.

EuroFAWC heeft tot doel de kennisuitwisseling tussen de verschillende dierenwelzijnsraden te bevorderen, informatie over werkwijzen en *best practices* uit te wisselen en een netwerk voor de verschillende raden te bieden. EuroFAWC is geen zelfstandig rechtspersoon en treedt ook niet als zodanig op. De Europese Commissie heeft onlangs te kennen gegeven EuroFAWC wel als een interessante gesprekspartner te zien.

De deelnemers van EuroFAWC, vertegenwoordigers van – voornamelijk Noordwest Europese – dierenwelzijnsraden, komen eens per jaar bij elkaar. In deze jaarlijkse meeting, welke bij toerbeurt door één van de deelnemers georganiseerd wordt, worden de nationale en Europese ontwikkelingen van het afgelopen jaar besproken en wordt er gediscussieerd aan de hand van enkele inhoudelijke cases.
Voor deze meeting worden ook vertegenwoordigers van de Europese Commissie, het Europees Parlement en de EFSA uitgenodigd. Indien een land geen dierenwelzijnsraad heeft, wordt het in de gelegenheid gesteld een overheidsmedewerker met dierenwelzijn als taakstelling af te vaardigen. Dit is bijvoorbeeld het geval in de meeste Mediterrane en Balkanlanden.

In januari 2009 vond de jaarlijkse bijeenkomst van EuroFAWC in Wenen plaats. De RDA-secretaris vertegenwoordigde daar de Nederlandse Raad voor Dierenaangelegenheden. Hij gaf uitleg over de evaluatie van de Raad voor Dierenaangelegenheden en de omvorming van de Raad van een overlegplatform met 15 leden naar panel van deskundigen met 40 leden. Tevens gaf hij een toelichting op recente uitgebrachte rapportages van de Raad: *Identificatie en registratie van honden en katten*; *Het Europese welzijnsbeleid voor gezelschapsdieren* en *Dierenwelzijn en diergezondheid op megabedrijven*. Vraagstukken waarmee de Raad aan de slag zou gaan werden ook benoemd: de rol van de dierenarts voor het maatschappelijk belang, de rollen en verantwoordelijkheden op het gebied van welzijn en gezondheid van gehouden dieren en de demografische ontwikkelingen in de veehouderij. Tot slot hield hij een presentatie over de castratie van biggen.

[1] **Euro**pean **F**orum for **A**nimal **W**elfare **C**ouncils

7. DE RAAD

7.1 VERTREKKENDE LEDEN

In 2009 namen we afscheid van de vice-voorzitter van de Raad, prof. dr. Anton Pijpers. Hij is per 1 mei 2009 benoemd als decaan van de Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht. De heer Pijpers heeft aangegeven dat hij deze functie niet kan combineren met zijn vice-voorzitterschap van de RDA. Hij heeft de minister per brief verzocht om zijn raadslidmaatschap te beëindigen.

7.2 SAMENSTELLING RAAD IN 2009

Eind 2009 bestond de raad uit de volgende raadsleden, allen op persoonlijke titel benoemd. NB: de in deze lijst vermelde functies van raadsleden zijn bedoeld als een indicatie van hun expertise en uitdrukkelijk niet bedoeld als "afgevaardigd door…".

De heer A. Achterkamp	PTC[2] +/ PVH[3] Trainer bij PTC+ / Voorzitter PVH
De heer prof. dr. ir. J.A.M. van Arendonk	Universiteit Utrecht FD [4]/ WUR[5] Hoogleraar Fokkerij en Genetica
Mevrouw dr. H.M.G. van Beers-Schreurs	Gezondheidsdienst voor Dieren Hoofd Afdeling Varkensgezondheidszorg
De heer dr. F.W.A. Brom	Rathenau Instituut Hoofd Technology Assessment
De heer W.H.B.J. van Eijk	Nederlandse Vereniging van Viskwekers Secretaris
Mevrouw prof. mr. A.A. Freriks	Universiteit Utrecht Faculteit REBO[6], Instituut voor Staats- en Bestuursrecht Hoogleraar Dier & Recht
De heer prof. dr. L.J. Hellebrekers	KNMvD[7] Voorzitter
De heer prof. dr. ir. W.H. Hendriks	Universiteit Utrecht FD / WUR Hoogleraar Diervoeding
Mevrouw dr. S.A. Hertzberger	Albert Heijn Hoofd Kwaliteit en Product Integriteit
Mevrouw J. Hesterman	Stichting Levende Have Hoofdredacteur magazine Levende Have
De heer A.J.M. van Hoof	LTO Nederland[8] Portefeuillehouder Diergezondheid

[2] PTC: praktijkopleiding in de sectoren plant, dier en techniek
[3] PVH: Stichting Platform Verantwoord Huisdierenbezit
[4] FD: Faculteit der Diergeneeskunde
[5] WUR: Wageningen Universiteit en Research
[6] REBO: Faculteit Recht, Economie, Bestuur en Organisatie
[7] KNMvD: Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde
[8] LTO Nederland: Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland

De heer dr. ing. H. Hopster	ASG [9]/ Van Hall Instituut Senior onderzoeker en themaleider dierenwelzijn / Lector Welzijn van Dieren
De heer prof. dr. ir. R.B.M. Huirne	WUR Directeur Social Sciences / Directeur LEI[10]
De heer ir. M.J.B. Jansen	Centraal Bureau Levensmiddelenhandel Directeur Consumentenzaken en Kwaliteit
De heer prof. dr. ir. M.C.M. de Jong	ASG Senior onderzoeker Kwantitatieve Veterinaire Epidemiologie
Mevrouw ir. M. de Jong-Timmerman	Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren Senior beleidsmedewerker
De heer J.Th. de Jongh	Vereniging Landelijke Organisatie DIBEVO[11] Voorzitter
De heer drs. J. Kaandorp	Safaripark Beekse Bergen Dierenarts
De heer prof. dr. F. van Knapen	Universiteit Utrecht FD / IRAS[12] Hoogleraar Veterinaire Volksgezondheid
De heer prof. dr. P.A. Koolmees	Universiteit Utrecht FD, Departement Geschiedenis en Kunstgeschiedenis / IRAS Hoogleraar Geschiedenis van de Diergeneeskunde
De heer ir. J. Lokhorst	Sectorraad Paarden Voorzitter
De heer dr. C. van Maanen	Gezondheidsdienst voor Dieren Veterinaire Pathologie en Microbiologie
De heer prof. dr. D.J. Mevius	Universiteit Utrecht FD / CVI[13] Hoogleraar Antimicrobiële Resistentie / onderzoeker
Mevrouw prof. dr. F. Ohl	Universiteit Utrecht FD Hoogleraar Dierenwelzijn en Proefdierkunde
Mevrouw drs. P.I. Polman, MPH	NBvH[14] Voorzitter

[9] ASG: Animal Sciences Group, onderdeel van Wageningen Universiteit en Research
[10] LEI: Landbouw Economisch Instituut
[11] DIBEVO: Dieren Benodigdheden en Voeders
[12] IRAS: Institute for Risk Assessment Sciences
[13] CVI: Centraal Veterinair Instituut
[14] NBvH: Nederlandse Belangenvereniging voor Hobbydierhouders

De heer ir. P. Poortinga	Plukon Royale B.V. Directeur
De heer ir. F.C. van der Schans	Centrum voor Landbouw en Milieu Senior project manager
Mevrouw dr. M.M. Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan	Universiteit Utrecht FD, Departement Gezondheidszorg Paard Universitair hoofddocent Inwendige Ziekten van het Paard
De heer prof. dr. F.J. van Sluijs	Universiteit Utrecht FD Hoogleraar Chirurgie van Gezelschapsdieren
De heer prof. dr. J.A. Stegeman	Universiteit Utrecht FD Hoogleraar Gezondheidszorg Landbouwhuisdieren
De heer ir. M.H.A. Steverink, MFM	Biologica / True Food Projects Kennismanager, onderzoeker / Directeur
De heer H.W.A. Swinkels	VanDrie Group Director Corporate Affairs
De heer prof. dr. H. Vaarkamp	*Voorzitter RDA* Universiteit Utrecht FD Hoogleraar Veterinaire Apotheek
Mevrouw drs. H.M. van Veen	Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren Manager Beleid, Dier en Maatschappij
De heer P.J. Vingerling	Transition & Society Consult B.V. Directeur
De heer prof. dr. C.M.J. van Woerkum	WUR Hoogleraar Communicatiemanagement
De heer W. Zwanenburg	Nederlandse Vakbond Varkenshouders Voorzitter

Meer informatie over de raadsleden is te vinden op onze website: WWW.RDA.NL

8 HET RDA-TEAM

De Raad wordt in zijn werkzaamheden ondersteund door een ambtelijk bureau: het RDA-team. Het RDA-team werkt onder aansturing van de voorzitter van de Raad en legt uiteindelijk verantwoording af aan de Raad, in persoon van de voorzitter. Het RDA-team bestond dit jaar uit de volgende personen:

Laurens Hoedemaker	secretaris en hoofd van het bureau
Sikko Beukema	adjunct-secretaris
Marianne Kerkhoffs	assistent-secretaris
Sandra van der Nat	secretaresse

Per 1 november 2009 hebben wij afscheid genomen van onze adjunct-secretaris, Sikko Beukema. Na vijf jaar RDA gaat hij nieuwe uitdagingen aan bij de Directie Voedsel, Dier en Consument van het Ministerie van LNV. De post van adjunct-secretaris zal op projectbasis worden ingevuld. Hierdoor krijgen we o.a. de mogelijkheid om per adviesvraag extra expertise in het RDA-team in te brengen.